

A kormánybiztos

VISSZHANG - LV. évfolyam 19. szám, 2011. május 13.

Andy Vajna 1956-ban még gyerekként került Amerikába, később fodrász lett, majd parókákkal üzletelt Hongkongban, nemrég pedig 245 millió forintért adta el részesedését a Belvárosi Kaszinóban a Szerencsejáték Zrt.-nek. Az állami cég azzal indokolta a döntést, hogy így továbbra is biztosítható a legális pókerlehetőség a fővárosban, ami pedig szívügye a polgári kormánynak. Vajna ízig-vérig üzletember. Nemrég a 66 éves filmproducert a „nemzeti filmszakma” kormánybiztosának nevezték ki, de neve már korábban is felbukkant a Széchenyi-terv szerzői között.

Vajna a 70-es években, Hongkongban nyergelt át a filmüzletre, ekkor alapította meg a Panasia Film Ltd. nevű cégét, amelyen már 1976-ban túladott. Ezután Mario Kassarral, egy libanoni születésű üzletemberrel megvett egy befuccsolt panamai vállalkozást, a Carolcót, amelyik gengszterfilmek ázsiai terjesztésével kezdett el foglalkozni. Első nagy sikerüket a *Szicíliai kereszt*tel aratták Roger Moore főszereplésével. Később maguk is gyártani kezdték az akciófilmeket. Los Angeles-i irodájukban Vajna neje és Kassar barátnője intézte az adminisztrációt. Kassar rokonai adták az induló tőkét, később szövetkeztek egy volt pornószttárral, Sylvester Stallonéval, és piacra dobták a szupersikeres Rambo-filmeket. A szexi Stallone korábban olyan alkotásokban szerzett nevet magának, mint az *Italian Stallion (Olasz csődör)*, majd belevette magát a testépítésbe, és a szupermacsó Rambo-filmekkel Vajnáék hatalmas pénzeket kerestek. Schwarzenegger szerződésével tovább emelte filmjeik izomszintjét, az illegális osztrák bevándorló éjjelnappal a kaliforniai tornatermekben gyúrt, közben pedig szteroidokat szedett. Vajnáék a *Terminátorral* jutottak a csúcsra, Hollywood aranykezű producereivé váltak, sőt, a filmimádó Kalifornia Arnoldot még a kormányzói szélig is elröpítette. A Carolco forradalmasította a filmbizniszt, üzleti modelljüket később több stúdió is átvette.

De elképesztő költségeikről is hírhedtté váltak. A filmszakma megbotránkozott, amikor Kassar jachtot bérelt a Cannes-i filmfesztiválon a *Rambo* bemutatójára, ahol non-stop partikat rendezett. (Lásd Daniel Fierman: *The Boys Who Burned a Billion Dollars* [A srácok, akik elverték egymilliárd dollárt], *ew.com*, 2004. ápr. 30.)

Vajna kiváló időzítéssel, 1989-ben kiszállt a Carolcóból, amelyet később Kassar látványosan csődbe vitt. 1990-ben már új filmes cége volt, Cinergi néven, de azzal már nem tudta megismételni korábbi sikereit. Közben 1996-ban az amerikai adóhivatal adócsalással is megvádolta, szerintük a Carolco offshore tulajdonosi struktúrája csupán arra szolgált, hogy kibújjon az amerikai adófizetés alól. Vajna például hongkongi apósa, Mong Hin Yan nevére hozott létre egy offshore tulajdonosi vállalkozást. (US Tax Court, Andrew G. and Cecilia M. Vajna, Docket No. 5038-96. May 10, 2001) Az adóhivatal 41,2 millió dollárt (nyolcmilliárd forint) követelt rajta és feleségén, de hosszú pereskedés után szabálysértés lett az ügyből: 2001-ben 6,5 millió dollár (1,2 milliárd forint) adóhátralék kifizetésével sikerült lezárnia azt. Később még megpróbálta a terminátor-témát is újraéleszteni Kassarral, de a *Terminátor - Megváltás* producere is csődeljárás alá került.

Kiváló művészfilmeket is produkált. A magyar vonatkozású *Zenedoboz* (Music Box), a *Nixon* és az *Evita* széles körű kritikai elismerésben részesült.

Keményen dolgozó producernek tartják, kevesen ismerik Hollywoodban nálánál jobban a filmüzletet. Vajna jókor, az ingatlanpiac összeomlása előtt adta el hatalmas, kilenc fürdőszobás Beverly Hills-i házát 6,3 millió dollárért (1,2 milliárd forint).

Azzal szerzett elévülhetetlen érdemeket Orbán Viktornál, hogy összehozta a pártelnököt a Terminátorral, de Schwarzenegger manapság bukott politikusnak számít (lásd: *Orbán fényképvadászaton, ÉS, 2008/37.,* szept. 12.). Vajna nem fogad el fizetést a kormánytól, de filmvállalkozásai révén csurranhat neki is valami, ha jó üzletet hoz össze. „Ha olyan dolgokat tudunk gyártani, amire felfigyel a világ, annál hatékonyabb imázsszerek nem léteznek” - jelentette ki. Igényesen szórakoztató filmet készíteni, olyat, amelyik nyereséges is, igencsak kockázatos vállalkozás. Ha erre valaki képes ma Budapesten, az Andy Vajna lehet. Hollywood vezető filmesei közül sokan nála kezdték a szakmát, először éhbérért dolgoztak, majd amikor sikeres filmet produkáltak, milliókat vittek haza. Vajnákat az utóbbi években elkerülte a szerencse, a 2002-es *I Spy* és a 2006-os *Elemi ösztön 2* (Basic Instinct 2) gyakorlatilag megbukott.

De ha már a filmeknél tartunk... Andy Vajna élettörténeténél nehéz lenne fordulatosabb sztorit kitalálni. Talán már dolgozik is valaki a forgatókönyvön.